

Monika Machowska

Historia i terażniejszość „stolicy amerykańskiej bezdomności”. Skid Row w Los Angeles

Streszczenie

Skid Row w Los Angeles jest obecnie dzielnicą o największej w USA populacji osób w kryzysie bezdomności, przebywających pod gołym niebem. Na jej terenie od ponad stu lat działają organizacje charytatywne i schroniska dla bezdomnych będąc świadkami historii miasta i przemian w obrębie jego społeczności. Administracja publiczna tworzyła regulacje, których celem była z jednej strony pomoc osobom jej potrzebującym, a z drugiej ograniczenie ich obecności w przestrzeni miejskiej. Populacja Skid Row ulegała wielokrotnym przekształceniom zarówno pod względem liczebności, jak i swojej struktury: od bezrobotnych w oczekiwaniu na kolejną pracę, weteranów, osoby chore psychicznie, uzależnione od alkoholu i narkotyków, po rodziny z dziećmi i uczącą się młodzież. Szczególny wpływ na przyspieszenie tych procesów wywarła pandemia COVID-19, zwiększając liczbę osób zagrożonych utratą dachu nad głową w skali całego kraju. Celem autorki niniejszego artykułu jest wprowadzenie w problematykę bezdomności w USA za pomocą studium przypadku dzielnicy Skid Row w Los Angeles i wskazanie, iż fenomen bezdomności stanowi ważny aspekt dla zrozumienia kultury i społeczeństwa amerykańskiego.

The Past and Present of “Homeless capital of America”. Skid Row, Los Angeles

Abstract

Skid Row is a neighborhood in Downtown Los Angeles with the largest living outdoors homeless population in the United States. Charitable organizations and homeless shelters have been operating there for over hundred years, witnessing the history of the city and changes within its community. Public administration has been introducing law regulations intended, on the one hand, to help homeless, on the other, to limit their presence in the city space. The population of skid Row has undergone many transformations, both in terms of size and its structure: from the unemployed seasonal workers, veterans, mentally ill people, alcoholics and drug addicts, to families with children and college students. The COVID-19 pandemic has had a particular impact on accelerating these processes, increasing the number of people at risk of losing their homes across the country. The author's aim was to introduce to the problem of homelessness in the United States as a part of a broader discussion on the understanding American culture and society.

Słowa kluczowe: bezdomność; historia; Los Angeles; organizacje pozarządowe; programy pomocy społecznej; Skid Row; Stany Zjednoczone

Key words: history; homelessness; Los Angeles; non-governmental organisations; Skid Row; Social Security program; United States

Otrzymano: 21.03.2022

Received: 21.03.2022

Zaakceptowano: 24.03.2022

Accepted: 24.03.2022

Sugerowana cytacja / Suggested citation: Machowska, M. (2022). Historia i terażniejszość „stolicy amerykańskiej bezdomności”, Skid Row w Los Angeles. *Annales Universitatis Paedagogicae Cracoviensis Studia Geographica*, 18, 111–124, doi: 10.24917/20845456.18.7

Wprowadzenie

Jak zauważył Kenneth L. Kusmer, amerykański badacz zjawiska bezdomności, jest ono jednym z istotnych aspektów ważnych dla zrozumienia historii USA. Bezdomność dotyczyła milionów, niemal od początku powstania brytyjskich kolonii w Nowym Świecie inspirowała tworzenie regulacji prawnych, powoływanie instytucji pożytku publicznego, a mimo to przez długi czas funkcjonowała ona na marginesach zainteresowań naukowych, będąc rzadko ujmowana w szerszym kulturowym kontekście (Kusmer, 2002: 7). Jedną z tendencji, wobec których Kusmer zajmuje krytyczną postawę jest ograniczanie zakresu jej analiz wyłącznie do bardzo wąskich obszarów np. estymowanych kosztów ekonomicznych, danych pochodzących ze spisów powszechnych, działalności organizacji charytatywnych. W jego opinii równie istotne jest to, co o napięciach w obrębie społeczeństwa może powiedzieć stosunek Amerykanów do osób skrajnie ubogich i pozbawionych dachu nad głową, ponieważ „żadna jego część poza Afroamerykanami nie wywoływała tak silnych reakcji w tak długim okresie czasu. Podejście do pracy, nieróbstwa, nierówności, dobroczynność były na różne sposoby łączone z bezdomnością i w różnych odsłonach reprezentowały wyobcowanie i porażkę w społeczeństwie, które od długiego czasu wyznawało wiarę w awans społeczny i sukces” (Kusmer, 2002: 7).

Celem autorki niniejszego artykułu jest wprowadzenie w problematykę bezdomności w USA poprzez ukazanie jej wyjątkowej w skali federacji odsłony, dzielnicy Skid Row w Los Angeles. Znajduje się tu najliczniejsza miejska społeczność Amerykanów pozbawionych stałego miejsca zamieszkania, w przeważającej części nocująca pod gołym niebem. Skid Row datuje swoje nieprzerwane istnienie od lat 80. XIX wieku, a na jego ograniczonym do około 50 przecznicy terenie działa kilkadziesiąt instytucji charytatywnych i kuchni dobroczynnych, z których najstarsze niosą pomoc potrzebującym nieprzerwanie od ponad wieku.

Wobec faktu, iż w ostatnich latach, szczególnie w związku z pandemią COVID-19 temat pogłębiającego się kryzysu bezdomności w USA coraz częściej pojawiał się w środkach masowego przekazu i przede wszystkim inspirował liczne opracowania naukowe, wydaje się uzasadnionym przybliżenie polskiemu czytelnikowi historii i współczesności tej dzielnicy Los Angeles, okrzykniętej w latach 80. w mediach mianem „amerykańskiej stolicy bezdomności”. Warto podkreślić, iż kolejne akapity

artykułu poświęcono bezdomności w kontekście przestrzeni miejskiej, w anglojęzycznej literaturze przedmiotu określanej mianem „urban homelessness”, mając w pamięci fakt, że istnieje zjawisko „rural homelessness” o odmiennych cechach, obejmujące osoby bezdomne żyjące na wsi lub w trudno dostępnych rejonach kraju.

Niniejszy artykuł ma charakter deskryptywno-analityczny. Stanowi studium przypadku określonego geograficznie obszaru wchodzącego w skład jednej z największych metropolii USA. Podstawę dla krytycznych analiz stanowią będą teksty źródłowe, statystyki federalne i administracji lokalnej, programy pomocowe, analiza polityk i definicji zjawiska, monografie, strony internetowe oraz dokumenty udostępniane przez organizacje pozarządowe.

Badanie zjawiska bezdomności w USA

Badanie fenomenu amerykańskiej bezdomności jest obarczone poważnymi wyzwaniami. Przede wszystkim przyjęta obecnie na poziomie federalnym metodologia liczenia populacji osób w kryzysie bezdomności jest obciążona ryzykiem niedoszacowań, na co zwracają uwagę organizacje charytatywne prowadzące działania w terenie. Dla prezentowanych przez państwo statystyk podstawę stanowią informacje pochodzące ze schronisk dla osób bezdomnych, mieszkań zastępczych oraz programów prowadzonych wspólnie z organizacjami pozarządowymi np. Housing First, systemu opieki socjalnej i zapomóg, a także coroczna akcja liczenia osób przebywających na ulicach wybranych amerykańskich miast. Ta ostatnia procedura opiera się przede wszystkim na grupach wolontariuszy i jak w przypadku Greater Los Angeles Homeless Count jest przeprowadzana podczas kilku wybranych, następujących po sobie nocy. W 2022 roku liczenie takie odbyło się na terenie aglomeracji w dniach 22–24 kwietnia kolejno w rejonach San Gabriel i San Fernando Valley, West, South i Southeast Los Angeles, South Bay, Antelope Valley, Metro Los Angeles (LAHSA.org). Jego wyniki zostaną opracowane i przedstawione przez administrację z wielomiesięcznym opóźnieniem. Akcja liczenia polega na odnotowywaniu przez wolontariuszy wszystkich dostrzeżonych osób, które nie znalazły schronienia tej konkretnej nocy („on a single night”). Metodologia ta w opinii decydentów pozwala dokonywać porównań dotyczących zmian liczebności grupy w okresie wielu lat. Należy dodać, iż w stanie Kalifornia dodatkowym utrudnieniem dla rzetelnego zbadania populacji osób bezdomnych jest tzw. „problem błękitnego nieba” („blue sky problem”) odnoszący się do lokalnego klimatu – wysokich temperatur i nielicznych w ciągu roku dni z opadami deszczu. Możliwość nocowania pod gołym niebem przyciąga bezdomnych z odległych obszarów USA, których duża liczebność najpełniej ujawnia się dopiero podczas skrajnego pogorszenia pogody, gdy szukają pomocy państwa i noclegu w przepełnionych schroniskach.

Kolejną kwestią, o której należy pamiętać, to rozdzielenie pomocy skierowanej do osób w kryzysie bezdomności między kilka poziomów – federalny, stanowy i lokalny. Działania te leżą nie tylko w zakresie działań statutowych różnych ministerstw, lecz są finansowane z osobnych źródeł budżetowych. Na najwyższym poziomie federalnym koordynuje je specjalnie utworzona w 1987 roku U.S. Interagency Council on Homelessness współpracująca z agencjami rządowymi, z których trzy odpowiadają za największą liczbę programów pomocowych. Są to:

Departments of Health and Human Services, Housing and Urban Development oraz Veterans Affairs. Podstawy prawne określono w Homeless Assistance Act (PL 100–77) z 1987 roku oraz Homeless Emergency Assistance and Rapid Transition to Housing Act z 2009 roku. W ramach pierwszego z nich powołano do życia system programów Continuum of Care stanowiących główne narzędzia państwa łączące zasoby stanowe z dofinansowaniem federalnym. Lokalna odsłona Continuum of Care w Los Angeles integruje działania administracji w zakresie zarówno form wsparcia mieszkaniowego (schroniska, lokale zastępcze) jak i działalności zapomogowej. W 2015 roku magistrat utworzył w obrębie swoich struktur City Council Homelessness and Poverty Committee, którego zadaniem jest cykliczne przygotowywanie raportów i polityk na rzecz poprawy sytuacji bezdomnych.

Wspomniane podziały mają odbicie w sposobie definiowania bezdomności i akcentach kładzionych na wybrane jej aspekty, czego przykłady zostaną podane poniżej. Różne stany w obrębie państwa, a nawet poszczególne jednostki administracji terytorialnej wprowadzają dodatkowo swoje własne programy i regulacje prawne, stąd bardziej adekwatne dla opisu fenomenu bezdomności w USA jest analizowanie konkretnych miejscowych rozwiązań, co leżało u podstaw przyjęcia metody studium przypadku w niniejszym artykule.

Historycznie pierwszy ślad oficjalnej definicji bezdomności można odnaleźć w 1933 roku, w którym spis ludności USA zawarł kategorię osób bezdomnych. Zastosowano w nim pojęcie stworzone przez Nelsa Andersona, który zaliczał do niej „osobę pozbawioną środków do życia, mężczyznę, kobietę lub dziecko niebędące rezydentami, a także włóczęgów bez stałego miejsca zamieszkania w czasie dokonywania spisu. Taka osoba może posiadać miejsce zamieszkania w innej wspólnocie lub krewnych w lokalnej społeczności, lecz jest od nich póki co oddzielona i nie chce, bądź nie może do nich powrócić” (Kusmer, 2002: 4).

Współcześnie obowiązująca i najogólniejsza federalna definicja osoby bezdomnej znajduje się w sekcji 11302 McKinney-Vento Homeless Assistance Act, w 1987 roku podpisanego przez prezydenta Ronalda Reagana. Określa jej mianem osobę, której „brakuje stałego, standardowego i adekwatnego miejsca noclegowego lub przebywa ona w schronisku dla bezdomnych, hotelu socjalnym, jest objęta programem przejściowym, czy też nocuje w miejscu nieprzeznaczonym do tego jak ulica, samochód, kino, opuszczone budynki, etc.” (Homeless Law and Legal Definition). Definicja U.S. Department of Housing and Urban Development zawiera sformułowanie, iż jest to „osoba, która nie ma miejsca, gdzie może się udać, nie posiada zasobów umożliwiających zdobycie lokum, będąca w przeciągu tygodnia eksmitowaną, wypuszczona z instytucji np. szpitala, bądź ucieka przed przemocą domową” (HUD.gov). Natomiast U.S. Department of Education kładzie szczególny nacisk na dzieci i młodzież, „które dzielą miejsce zamieszkania z innymi osobami z powodu utraty domu, problemów finansowych lub podobnych powodów” (ED.gov). I na koniec należy wspomnieć o szczegółowej systematyce bezdomności wprowadzonej do raportów dla Kongresu USA – Annual Homeless Assessment Report 2021. Obejmuje ona m.in. kategorie chronicznej bezdomności, chronicznej bezdomności rodzin, bezdomności małoletnich bez opieki, osób bezdomnych, które znalazły tymczasowe zakwaterowanie w schroniskach i mieszkaniach zastępczych, osób nocujących na ulicach oraz bezdomnych weteranów (AHAR 2021). Istotną wadę tego opracowania stanowi fakt, iż jest publikowane raz w roku i ze

względu na tryb pozyskiwania danych, o którym wspomniano już we wcześniejszych akapitach, odnosi się do sytuacji sprzed kilkunastu miesięcy. Najnowszy, bo udostępniony w lutym 2022 roku (za rok 2021) jest wyjątkowy na tle dotychczasowych opracowań, ponieważ nie prezentuje informacji pochodzących z akcji zliczania w 2020 roku, lecz wyłącznie statystyki programów pomocowych za ten okres. A zatem, co należy podkreślić, nie podaje on całkowitej liczby bezdomnych Amerykanów. Ze względu na obostrzenia pandemiczne i bezpieczeństwo wolontariuszy całkowicie zrezygnowano z wyjścia na ulice miast. Po syntetycznym zaprezentowaniu tych ograniczonych statystyk na poziomie federalnym, zostaną one uzupełnione o aktualne raporty LAHSA 2020 z Los Angeles.

Wybranej nocy stycznia 2020 roku („on a single night”) co najmniej 326 tys. osób bezdomnych w USA znalazło zastępczy nocleg (AHAR 2021). Warto odnieść tę liczbę do estymowanych rok wcześniej 580 tys. bezdomnych (czyli zliczanych w styczniu 2019), z których 61% (czyli około 353 tys.) znalazło nocleg zastępczy (AHAR 2020). Można zauważyć spadek liczby osób zakwaterowanych, ale jak podkreślają analitycy, jest to związane z obostrzeniami pandemicznymi i zachowaniem koniecznego dystansu w noclegowniach.

Niemal 60% z tej grupy stanowiły osoby samotne, a w całej populacji bezdomnych przeważali mężczyźni i chłopcy (56%). Pod względem rasowym, aż 46% stanowili Afroamerykanie/Black, 44% biali, natomiast 22% bezdomnych dodatkowo wybierało kategorię Hispanic/Latino (czyli jednocześnie określali przynależność do rasy i grupy etnicznej). Osoby poniżej 18 lat stanowiły niecałe 25%, w przedziale 14–18 lat było ich 8%, a powyżej 24 roku życia 67% (AHAR 2020).

Według raportu dla Kongresu, w stanie Kalifornia nocleg zastępczy znalazło 51 429 osób, czyli 16% wszystkich amerykańskich bezdomnych. W Los Angeles było to 17 225 osób wobec 65 975 w Nowym Yorku, który ma znacznie większą bazę noclegową (w dużej mierze dzięki lokalnym regulacjom prawnym). W Kalifornii, jak wykazuje LAHSA 2020, brakuje obecnie około 509 tys. lokali dla osób o najniższych dochodach i pozbawionych dachu nad głową, a średnia kwota wynajmu wymaga zarobków na poziomie 2,8 razy wyższym niż minimalna gwarantowana prawem stawka godzinowa.

W Los Angeles County (według danych lokalnych z 2019 roku) przebywało 58 939 bezdomnych, rok później liczba ta wzrosła do 66 436. Na obszarze samej aglomeracji w 2019 było to 35 550 osób, a w 2020 roku 41 290 (LAHSA 2020). W Los Angeles County wobec 8% udziału Afroamerykanów w całej populacji, aż 34% bezdomnych należy do tej właśnie grupy, a ryzyko popadnięcia w bezdomność jest wśród nich 4 razy wyższe, niż w przypadku Latynosów i białych. Wzrosła też o 20% (do 6 290) osób grupa seniorów powyżej 62 roku życia, którzy stracili dach nad głową. O niemal 46% w przez rok wzrosła też liczba bezdomnych rodzin (12 817 osób). Aż 80% wszystkich bezdomnych w Los Angeles znajduje się na ulicach miasta od co najmniej 5 lat i 65% z nich stanowią mężczyźni.

Podsumowując, z powyższych danych wyłania się obraz bezdomności w Los Angeles, która jest w dużej mierze związana z brakiem dostępnych cenowo mieszkań, co dotyczy głównie mężczyzn i Afroamerykanów. Wzmacnia się także trend popadania w bezdomność zarówno osób starszych, jak i rodzin z dziećmi, a przeważająca ich liczba jest zagrożona długotrwałą, lub chroniczną bezdomnością.

Historia Skid Row w Los Angeles

Określenie Skid Row to nazwa zwyczajowa używana w USA dla obszarów miast zajmowanych przez osoby bezdomne. Pisemne ślady tego nazewnictwa pojawiły się około 1850 roku i według Roberty A. Johnson pierwowzór dla nich stanowiła istniejąca w Seattle Skid Road (w rzeczywistości Mill Street), czyli śliska, błotnista rynnna przeznaczona do transportowania w dół wzgórza ścinanych przez robotników pni drzew (Johnson, 2010: 589). Wokół miejsc wyrębu, tartaków i wspomnianej drogi budowano prowizorycznie sklecone z desek szopy, w których nocowali pracownicy leśni. Określenie tych prymitywnych siedlisk na stałe weszło do języka opisu dzielnic biedy i bezdomności w USA.

Skid Row w Los Angeles obejmuje dzisiaj 50 przecznic w centrum miasta, administracyjnie określanych jako Central City East. Jest to niecała mila kwadratowa terenu ograniczonego od wschodu przez Main Street, od południa Third Street, na zachodzie Alameda Street i od północy przez Seventh Street. Zamieszkuje ją najliczniejsza w USA stała populacja osób pozbawionych dachu nad głową, która nie znajduje zakwaterowania w noclegowniach. Już pod koniec lat 30. XX wieku liczba bezdomnych dochodziła w tym rejonie do 10 tys. osób. Gazeta „Los Angeles Times”, która w 2016 roku prowadziła kilkumiesięczne śledztwo dziennikarskie, prezentując jego efekty w formie cyklu artykułów i dokumentu „On the Streets” podawała, iż stała grupa kocująca na ulicach Skid Row wynosiła co najmniej 4 700 osób (Schleuss, Iniguez Elebee, 2016).

Początki tej najbardziej znanej w USA dzielnicy bezdomnych związane są z rozwojem kolei i migracjami ludności. Do momentu powstania sieci kolejowej i zwiększenia mobilności Amerykanów bezdomność była fenomenem o charakterze lokalnym. Jednak w okresie pomiędzy Civil War i drugą wojną światową pojawia się „American tramping esperience”, czy też etap „men on tramp” – przemieszczania się po odległych terenach kraju wielkiej liczby mężczyzn poszukujących sezonowego zatrudnienia (Johnson, 2010: 588). Amerykańska ekspansja na kontynencie promowała takie osoby i w całej populacji USA, która w latach 1873 – 1874 liczyła około 40 milionów, 3 miliony stanowili „tramping men” (Ringebach, 1973: 11). Warto nadmienić, iż określenie „tramp” początkowo odnosiło się do długiego, wyczerpującego marszu, a dopiero z upływem czasu zaczęto tak określać osoby bezdomne i bez rodzin, by ostatecznie nabrało ono pejoratywnego charakteru. Po zakończeniu sezonu i wraz z nadejściem chłodniejszych miesięcy część z pracowników udawała się do miast w poszukiwaniu taniego noclegu. Nie znajdując go trafiali na ulicę i organizowali się w grupy, zajmując całe kwartały i egzystując w prymitywnych warunkach. Los Angeles ze względu na położenie przy jednym z ważnych węzłów komunikacyjnych, już w drugiej połowie XIX wieku stało się ważnym przystankiem migracji zarobkowych, więc miasto doświadczało kolejnych fal bezdomnych i szukających pracy. W pobliżu stacji kolejowej Union Station w latach 80. XIX istniała i rozwijała się dzielnica tanich hoteli, a także nabierało kształtu lokalne Skid Row (lachamber.com).

Symptodem narastającego problemu bezdomności było otworzenie przez Lymana Stewarda w 1891 roku centrum dla ubogich. Jest to najstarsze w Kalifornii oraz największe do dzisiaj w skali całego kraju prywatnego schronisko Union Rescue Mission. Nie korzysta ono z dofinansowania federalnego opierając swoją

działalność statutową wyłącznie na wolnych datkach. Ich wielkość, jak podaje portal monitorujący organizacje charytatywne Charity Navigator, w 2020 osiągnęła kwotę 40 milionów dolarów (charitynavigator.org). W 1914 roku otwarto kolejną noclegownię Midnight Mission, w 1936 roku Los Angeles Mission, w 1944 roku lokalny oddział Fred Jordan Missions, w 1953 roku Emmanuel Baptist Rescue Mission oraz centrum St. Vincent de Paul of Los Angeles. Na terenie dzielnicy otwierano liczne łaźnie, punkty medyczne i jadłodajnie. Ze względu na koncentrację działań organizacji charytatywnych na dość niewielkim obszarze Skid Row, okolica ta do dzisiaj przyciąga potrzebujących z całej aglomeracji.

Okres Wielkiego Kryzysu spowodował wzrost populacji bezdomnych w USA. W 1928 roku Los Angeles powołało więc do życia Municipal Service Bureau for Homeless Men in Skid Row, które koordynowało udzielanie wsparcia przez system aplikacji i rozdzielanie bezdomnych do lokalnych noclegowni (The Making of a Crisis, 2021: 11). Mimo powszechnej niechęci, na którą byli narażeni, należy pamiętać, że bezdomni oraz ich dzielnica miała znaczny wpływ na gospodarkę rozwijającego się miasta. Nie tylko funkcjonowały tam tanie hotele, bary, sklepy, punkty usługowe, lecz w okolicy Towne Street znajdowało się miejsce zbiórek pracowników do prac czasowych, potocznie nazywane przez okoliczną ludność „targiem niewolników” („slave market”). Dla wielu osób Skid Row był nie tyle przystankiem w drodze do bezdomności, co początkiem drogi do ekonomicznej niezależności (Herbold, 1936: 27). Przykładem projektów administracji dążących do redukcji bezrobocia było zatrudnianie ich na okres letni do prac publicznych. Takim osobom gwarantowano noclegi w obozach z namiotami oraz wyżywienie. Poza oficjalnymi punktami zakwaterowania powstało także typowe dla okresu Wielkiego Kryzysu „Hooverville Los Angeles” składające się ze skleconych z nietrwałych materiałów szop i siedlisk, którego akcją zniszczenia przeprowadzono w roku 1940 na mocy miejskiego rozporządzenia (The Making of a Crisis, 2021: 17).

W 1933 roku uchwalono Federal Emergency Relief Act oraz powołano ogólnokrajowy Federal Transient Service. Była to pierwsza w historii rządowa agencja działająca wyłącznie na rzecz wsparcia dla bezdomnych, bezrobotnych obywateli. Do 1935 roku w Kalifornii w ramach jej programów utworzono 16 schronisk przejściowych, 43 obozy, do których dołączyło z czasem 26 obozów finansowanych przez administrację stanową (The Making of a Crisis, 2021: 18).

W 1955 roku podjęto akcję porządkowania Skid Row. Sprowadzono ją przede wszystkim do częstszej obecności oddziałów policji na jego terenie i wzrostu ilości aresztowań. Dokonano tam wtedy częściowej rewitalizacji śródmieścia, polegającej na wyburzeniu tanich hoteli w okolicach Bunker Hill i jednoczesnym zmuszeniu lokalnej społeczności do relokacji w odleglejsze rejony miasta. W ten sposób Skid Row przyjął obecnie znany kształt, przesuając się bliżej Union Station.

Do końca lat 60. wśród chronicznie bezdomnych w Skid Row dominowali mężczyźni w średnim wieku, uzależnieni od alkoholu. Istotną ich część stanowili weterani. Pierwsza grupa była traktowana z niechęcią, przypisywano jej odpowiedzialność za stan, w którym się znalazła. Weterani natomiast mogli liczyć na większe zrozumienie i współczucie ze strony społeczeństwa, co do dnia dzisiejszego znajduje odbicie w programach pomocowych administracji. W tym samym czasie badacze bezdomności wyszli poza dominującą do tej pory perspektywę ekonomiczną, szerzej włączając w zakres zainteresowań kwestie społeczne, aspekty psychologiczne, konteksty rasy

i dyskryminacji. Zwrócono uwagę, iż największą część mieszkańców Skid Row stanowili Afroamerykanie i Latynosi. Najważniejsze zmiany w populacji bezdomnych, które zaczęły się dokonywać pod koniec XX wieku były jednak związane z dwoma procesami: deinstytucjonalizacji oraz epidemią uzależnienia od narkotyków.

Podpisany przez ówczesnego gubernatora Kalifornii Ronalda Reagana w 1967 roku Lanterman-Petris-Short Act wprowadził w tym stanie deinstytucjonalizację. Polegała na zamykaniu dużych i kosztownych zakładów stałej opieki psychiatrycznej, co spowodowało pojawienie się na ulicach miast coraz większej grupy osób z zaburzeniami psychicznymi. W 1981 roku po wygraniu wyborów prezydenckich Ronald Reagan podpisał Omnibus Budget Reconciliation Act, który przeniósł główne założenia ustawy stanowej na poziom federalny. Oba te akty prawne były motywowane przede wszystkim redukcją kosztów. W praktyce przepisy z 1981 roku przerzuciły obciążenie finansowe z poziomu krajowego na stanowy. Niemal natychmiast ograniczyły o 30% wpływy na leczenie pacjentów, a w 1985 roku granty rządowe zredukowano do najniższego w historii 11% udziału w całkowitych wydatkach ponoszonych przez stany. Organizacje zajmujące się osobami w kryzysie bezdomności zaczęły raportować coraz wyższy udział byłych pacjentów szpitali psychiatrycznych w populacji bezdomnych (Pan, 2013). Ten trend utrzymuje się do dzisiaj, czego przykładem jest fakt, iż w Skid Row w Los Angeles co najmniej 25% wszystkich bezdomnych powyżej 18 roku życia stanowią osoby z zaburzeniami psychicznymi wymagające leczenia farmakologicznego (LAHSA, 2020: 19). Warto dodać, iż w poszukiwaniu sposobu finansowania opieki dla osób chorych psychicznie, w 2004 roku stan Kalifornia na mocy Proposition 63 przegłosował wprowadzenie dodatkowego 1% podatku dla osób zarabiających powyżej miliona dolarów rocznie. Uzyskane środki skierowano na działania prewencyjne, terapie wspomagające i programy edukacyjne.

Pod koniec lat 80. XX wieku epidemia cracku przyciągnęła do Skid Row młodszą, bardziej agresywną i uzależnioną od substancji psychoaktywnych grupę bezdomnych. Dzielnica stała się miejscem handlu narkotykami i rejonem działalności gangów, co spowodowało zwiększenie poziomu przestępczości w całym śródmieściu, a następnie wprowadzaniu przez ratusz kolejnych i coraz bardziej radykalnych akcji walki z tym zjawiskiem.

Współczesność Skid Row w Los Angeles

Od połowy lat 80. w publikacjach podejmujących problem osób bezdomnych pojawiło się określenie „amerykańskiej stolicy bezdomności”, które dotyczyło Los Angeles (Roberts, 2014). Mimo, iż populacja bezdomnych w Nowym Jorku jest liczniejsza, uchwalono tam miejscowe prawo, które zobowiązało władze miasta do zapewnienia miejsca noclegowego osobom pozbawionym dachu nad głową (Brosnahan, Goldfein, 2016). Takich regulacji nie wprowadzono w stanie Kalifornia i (jak zauważyli w 2017 roku dziennikarze „The Guardian”) rosnąca grupa bezdomnych w aglomeracji okresowo przyjmowała postać kryzysu humanitarnego (Gee, 2017). Alliance to Solve Homelessness Los Angeles w tym samym czasie deklarowała, że na terenie tylko tego jednego stanu znajdowało się około 21% z wszystkich osób doświadczających bezdomności w USA (provideralliance.la).

Jak podaje Homeless Shelter Directory (homelesshelterdirectory.org) obecnie na terenie Los Angeles otwartych jest około 30 ośrodków i noclegowni dla osób w kryzysie bezdomności. Poza wspomnianymi wcześniej schroniskami, z których przeważająca część jest prowadzona przez kościoły i zgromadzenia religijne, na terenie Skid Row swoje siedziby mają także organizacje obywatelskie, w tym LA CAN, Las Familias del Pueblo i UCEPP. Działają one na rzecz przestrzegania praw człowieka, a także sprzeciwiają się postępującej gentryfikacji śródmieścia. Bezdomnych weteranów wspiera lokalny oddział U.S. Vets, zaś otwarte w 1988 roku My Friend's Place oraz LA Youth Network oferują pomoc młodzieży w kryzysie bezdomności. PATH Beyond Shelter koncentruje swoje działania na poprawie warunków życia rodzin i seniorów, a liczne inicjatywy społeczne w ramach programu Housing First poszerzają pulę mieszkań socjalnych w aglomeracji. Pionierską inicjatywą, która miała być odpowiedzią na negatywne konsekwencje deinstytucjonalizacji było otwarcie przez Franka Rice i Mollie Lowery w 1985 roku Los Angeles Men's Place LAMP. Początkowo oferowano w nim tylko żywność, odzież, opiekę medyczną i poradnictwo w ubieganiu się o zapomogi. W 1988 roku do istniejącego centrum dziennego dokupiono magazyn przemysłowy i zaadaptowano go na LAMP Village z 99 miejscami noclegowymi. Kolejnym budynkiem tej fundacji był LAMP Lodge z 50 mieszkaniami, które miały stanowić namiastkę domu i rodziny. Ośrodek wyróżniało to, iż nie zmuszał do podjęcia leczenia ani odwyku, a jego mieszkańcy samodzielnie decydowali z jakich form wsparcia zechcą skorzystać.

W 2015 roku powołano do życia koalicję 30 organizacji, czyli Alliance to Solve Homelessness in Los Angeles, na której czele stanęli dyrektor generalny najstarszego schroniska Andy Bales i pracujący na ulicach Skid Row od ponad 2 dekad oficer policji LAPD Joseph Deon. Obecnie zrzesza 85 fundacji i NGO-sów (providerralliance.la).

Warto dodać, iż na współpracę pomiędzy organizacjami pozarządowymi i administracją publiczną negatywnie rzutuje wprowadzenie w 2006 roku programu Safer Cities opartego na teorii „rozbitych okien” (rozbitej szyby) autorstwa George'a Kellinga i Catherine Coles. Owocuje on brakiem zaufania wobec miasta i jednostek rządowych, a także utrudnia ich współpracę, ponieważ organizacje pozarządowe sprzeciwiają się częstemu łamaniu praw obywatelskich podczas akcji oddziałów policji, do których dochodzi w trakcie interwencji w Skid Row. W ich efekcie znaczna część osób w kryzysie bezdomności przestała szukać wsparcia federalnego, żyjąc „poza systemem”, chroniąc prywatność i unikając nieustannych kontroli służb mundurowych oraz aresztowań z powodu drobnych wykroczeń jak np. przechodzenie na czerwonym świetle, czy spanie w ciągu dnia na poboczach. Magistrat wprowadził bowiem lokalne regulacje prawne, które nie tyle rozwiązują problem bezdomności, co mają za zadanie usunąć bezdomnych ze wspólnie zajmowanej z resztą mieszkańców przestrzeni.

Podobnie jak w Los Angeles, w niemal 200 miastach USA funkcjonują obecnie przepisy zabraniające siedzenia bądź leżenia w miejscach publicznych dłużej niż 15 minut, a także spania w samochodach. W 2014 roku National Coalition for the Homeless opublikowała raport dotyczący regulacji wprowadzonych przez 20 dużych miast, które zabraniają także dokarmiania osób w kryzysie bezdomności (Stoops, 2014).

Mike Dawis stawia tezę, że u progu nowego stulecia dokonano planowej transformacji śródmieścia Los Angeles w taki sposób, by było jak najbardziej nieprzyjazne bezdomnym. Polegało to np. na programowaniu zraszaczy trawników tak, by włączały się w sposób losowy uniemożliwiając leżenie na nich, projektowaniu ławek czy koszy na śmieci tak, by nie były dostępne dla bezdomnych, czy polewanie przez supermarkety i restauracje odpadków spożywczych żrącymi substancjami. Ograniczono także dostęp do publicznych toalet w Skid Row wyburzając już istniejące (Davis, 2006: 232).

Studenci Berkeley Law w Kalifornii przeprowadzili badania, które wskazują, iż miasta tego stanu przodują w całej federacji pod względem podobnych przepisów wymierzonych w bezdomnych (California's New Vagrancy Laws). Są one sprzeczne z Konstytucją USA, co potwierdza orzeczenie sądu w sprawie Jones v. City of Los Angeles z 2006 roku uznające penalizację podstawowych czynności jak jedzenie i spanie wykonywanych w przestrzeni publicznej w sytuacji braku alternatywy ze strony państwa za niezgodne z VIII poprawką do Konstytucji (Jones v. City of Los Angeles). Organizacje pozarządowe prowadzą starania o przyjęcie projektu ustawy stanowej (tzw. „Bill to Rest”), która miałaby zakończyć podobne praktyki.

Pojawienie się niezwykle tanich i powszechnie dostępnych narkotyków nowej generacji dokonało kolejnych zmian w obrębie populacji bezdomnych nie tylko w Skid Row, lecz całej federacji. W 2011 roku wśród amerykańskich nastolatków ogromną popularność zdobył syntetyczny narkotyk Spice, którego użycie od roku 2013 osiągnęło w USA skalę określaną mianem epidemii. Związek JWH-018 odkryty przez Johna W. Huffmana z Clemson University nazywany błędnie „sztuczną marihuaną” przez kilka lat był produktem legalnym ze względu na prawodawstwo dopuszczające użycie medycznej marihuany. Takim rozwiązaniem był np. wprowadzony w 1996 roku w Kalifornii Compassionate Use Act. Jednak na skutek coraz częstszych medialnych doniesień o szkodliwym wpływie na psychikę i zdrowie użytkowników, kolejne administracje stanowe rozpoczęły proces badania, a następnie wprowadzania ograniczeń w obrocie i użytku JWH-018. Niestety, narkotyki tego typu są bardzo trudne do zwalczania ze względu na łatwość ich produkcji, powszechną dostępność komponentów oraz niewielkie koszty. Na terenie Skid Row gotowa dawka najtańszego produktu jest dystrybuowana za jednego dolara, stając się narkotykiem dla najbiedniejszych i jednocześnie jednym z największych obecnie zagrożeń dla mieszkańców dzielnicy. W połowie 2016 roku Los Angeles Fire Department ogłosił kryzys związany z przedawkowaniem tej substancji przez 18 bezdomnych jednego dnia (Palmer, 2016). Kalifornia za pomocą ustawy stanowej nr 139 wprowadziła pochodne JWH-018 na listę substancji zabronionych i nie można już nimi handlować, ani ich posiadać (leginfo.legislature.ca.gov).

Przemiany końca XX wieku (szczególnie recesja lat 90.) obnażyły negatywne procesy zachodzące w obrębie całego społeczeństwa USA. Po raz pierwszy w historii dzielnicy pojawiły się na ulicach Skid Row grupy kobiet i rodziny z dziećmi, które utraciły samowystarczalność na skutek przekształceń w formach zatrudnienia, wysokości płacy minimalnej, rosnących czynszów i niedoboru przystępnych cenowo mieszkań (Hashemi, 2014). W latach 2013–2016 zarejestrowano wzrost tej kategorii aż o 55% w populacji bezdomnych w całym Los Angeles County (Munoz, 2016). Badania Downtown Women's Action Coalition wykazały, iż wśród nich największą część stanowiły Afroamerykanki i poza czynnikiem rasowym, kolejnymi

ważnymi przyczynami były ich wiek i problemy zdrowotne (downtownwomen-center.org).

Kolejną grupę osób, której liczebność z roku na rok się zwiększa stanowią bezdomni młodzi, wciąż kształcący się ludzie. California Homeless Youth Project podawał, iż w roku 2012–2013 stan Kalifornia miał najwyższą w USA populację bezdomnych uczniów i studentów, dwukrotnie wyższą od średniej krajowej (Hayatt, Walzer, Julianelle, 2014: 4). W 2017 roku Los Angeles Community College District udostępnił dane, iż co piąty studentów w tym rejonie był pozbawiony dachu nad głową (Survey, 2017). Stało się to powodem dla uruchomienia drugiego w USA schroniska dla bezdomnych studentów – Bruin Schelter.

Pandemia COVID-19 przyczyniła się do pogłębienia kryzysu bezdomności w całym kraju. Ze względu na ograniczenia sanitarne, w 2019 roku zrezygnowano z liczenia bezdomnych na ulicach aglomeracji, pozostając wyłącznie przy niepełnych danych pozyskanych z noclegowni i instytucji publicznych przydzielających pomocą socjalną. Niestety, musiały one radykalnie ograniczyć liczbę przyjmowanych osób, by zmniejszyć ryzyko rozprzestrzeniania się zakażeń. Dostarczano potrzebującym mniej pomocy niż przed pandemią, choć setki tysięcy osób w Kalifornii straciło pracę i znaczna ich część nie była w stanie opłacić wynajmu. W marcu 2020 roku sędzia David O. Carter wydał 110 stronicowe orzeczenie, które zakończyło ponad roczną batalię sądową pomiędzy L.A. Alliance for Human Rights i miastem Los Angeles, pozwanym za zaniedbania i brak adekwatnych rozwiązań wobec rosnącego problemu bezdomności. Sędzia ten stanął po stronie organizacji charytatywnych zarzucając administracji państwowej, że „rok po roku coraz więcej mieszkańców Los Angeles popada w bezdomność i rok po roku coraz więcej z nich umiera na ulicach miasta”. Podkreślił też „strukturalny rasizm, szczególnie wymierzony w Afroamerykanów” i nakazał zapewnienie schronienia całej populacji Skid Row w ciągu 180 dni. Miasto odwołało się od tego wyroku i do dzisiaj nie zrealizowało postanowień sądu (Mamone 02.06.2021). Gubernator Kalifornii Gavin Newsom powołał jednak do życia stanowy Project Roomkey, który miał za zadanie zakwaterowanie podczas pandemii w motelach i hotelach 15 tys. bezdomnych pochodzących z grupy największego ryzyka powikłań (The Making of a Crisis, 2021: 59). Wobec szacunków wskazujących, iż populacja bezdomnych w Los Angeles County rok wcześniej wynosiła co najmniej 66 436 osób było to zaledwie częściowe rozwiązanie problemu (LAHSA.org).

Na zakończenie warto dodać, iż Skid Row przez dziesięciolecia inspirowało powstanie wielu tekstów kultury. W 2009 roku publiczną dyskusję na temat bezdomności i choroby psychicznej wywołała ekranizacja wydanej rok wcześniej książki „Solista”, której fabuła była oparta na historii przyjaźni dziennikarza „Los Angeles Times” Stevena Lopeza z chorym na schizofrenię muzykiem Nathanielem Ayersem, koczującym na ulicach Skid Row. W 2018 roku na Międzynarodowym Festiwalu Filmów Niezależnych w Bordeaux nagrodę główną otrzymała dokumentalistka polskiego pochodzenia, Alina Skrzyszewska, za film „Game Girls”, który ukazywał życie kobiet na terenie dzielnicy. Znany amerykański fotograf Mark Laita od kilku lat dokumentuje życie mieszkańców tej dzielnicy w cyklu „Soft White Underbelly”, regularnie publikując przeprowadzane z nimi wywiady na kanale obserwowanym przez ponad 3 miliony subskrybentów. Zaś na budynkach Skid Row znajduje się galeria licznych murali, z których najbardziej znany stał się specyficzną

wizytówką lokalnej społeczności. To symboliczny znak drogowy „Skid Row City Limits” z 2014 roku autorstwa Stephena Zeiglera, który niesie przesłanie, że populacja bezdomnych bez względu na ich liczbę zawsze jest zbyt wielka.

Podsumowanie

Bezdomność w Stanach Zjednoczonych jest złożonym i trudnym do opisanego zjawiskiem, jednocześnie ważnym dla zrozumienia historii i kultury tego kraju. Obejmuje ono znaczącą część populacji i odzwierciedla problemy, z którymi boryka się społeczeństwo amerykańskie. Wielość rozwiązań prawnych i uwarunkowania lokalne przemawiają za przyjęciem metody analizy przypadku, co potwierdza zasadność podejścia realizowanego w niniejszym artykule.

Skid Row w Los Angeles to wyjątkowa dzielnica bezdomnych, która nie tylko zapisała się w historii jednego z największych miast Ameryki, lecz powołała do życia szczególnych jej świadków – instytucje charytatywne nieprzerwanie funkcjonujące od wieku, teksty kultury, polityki miejskie, orzecznictwo sądowe. Lokalna społeczność ulegała wielu przemianom i w XXI stuleciu przyjęła formy, które mogą wskazywać na pojawiające się coraz poważniejsze napięcia społeczne i ekonomiczne. Przestała ona dotyczyć wyłącznie osób uzależnionych i chorych. Coraz trudniej usprawiedliwiać skrajne nierówności i wykluczenie, ponieważ ze zjawiska marginalnego stają się one udziałem rodzin z dziećmi, osób wykształconych i studentów. W bezdomności Skid Row od zawsze niejako „przeglądały się” kryzysy ekonomiczne, amerykańskie uprzedzenia społeczne i rasizm, co zauważył w swoim orzeczeniu cytowany powyżej sędzia David O. Carter. Na początku XX wieku zaczyna się w niej przeglądać także przyszłość coraz liczniejszej grupy Amerykanów. To główne powody, dla których badanie Skid Row i fenomenu bezdomności może rozszerzyć wiedzę o przeszłości i teraźniejszości Stanów Zjednoczonych oraz postawić słuszne pytania o wyzwania, przed którymi one stoją. Prezentowany artykuł ma w swoim założeniu być otwarciem i wprowadzeniem do takiej dyskusji.

Bibliografia

- AHAR, *The 2020 Annual Homeless Assessment Report to Congress*. (2021). The U.S Department of Housing and Urban Development. Pozyskano z: <https://www.huduser.gov/portal/sites/default/files/pdf/2020-AHAR-Part-1.pdf>
- AHAR, *The 2021 Annual Homeless Assessment Report to Congress*. (2022). The U.S Department of Housing and Urban Development. Pozyskano z: <https://www.huduser.gov/portal/sites/default/files/pdf/2021-AHAR-Part-1.pdf>
- Brosnahan, M., Goldfein, J. (2016, 23 maja). *A Right to Shelter in New York*. New York Times. Pozyskano z: <https://www.nytimes.com/2016/05/24/opinion/a-right-to-shelter-in-new-york.html>
- California's New Vagrancy Laws. The Growing Enactment and Enforcement of Anti-Homeless Laws in the Golden State* (2015). Berkeley Law University of California, Policy Advocacy Clinic. Pozyskano z: <https://www.law.berkeley.edu/wp-content/uploads/2015/12/Californias-New-Vagrancy-Laws.pdf>
- Court Documents (2022, 4 marca). Los Angeles Alliance for Human Rights. Pozyskano z: https://www.la-alliance.org/court_documents?page=12

- Davis, M. (2006). *City of Quartz. Excavating the Future in Los Angeles*. NY: Verso.
- Department of Education (2022, 4 marca). U.S. Department of Education. Pozyskano z: <https://www.ed.gov/>
- Downtown Womens Center (2021, 14 grudnia). Los Angeles, Downtown Womens Center, Pozyskano z: <https://downtownwomenscenter.org/needsassessment>
- Gee, A. (2017, 31 maja). *Human Tragedy: LA homelessness jumps to record-braking level*. The Guardian. Pozyskano z: <https://www.theguardian.com/us-news/2017/may/31/homelessness-count-los-angeles-record-level>
- Hashemi, N. (2014, 14 marca). *Minimum Wage and Homelessness in America*. Annenberg Media Center. Pozyskano z: <http://www.neontommy.com/news/2014/03/minimum-wage-and-homelessness-are-they-related.html>
- Herbold, P. (1936). *Sociological Survey of Main Street, Los Angeles California*. Order No. EP65552, University of Southern California.
- History of Downtown Los Angeles (2022, 4 marca). Los Angeles Chamber of Commerce. Pozyskano z: <https://www.lahsa.org/>
- Homeless Shelter Directory (2022, 4 marca). Los Angeles CA Homeless Shelters. Pozyskano z: https://www.homelesshelterdirectory.org/city/ca-los_angeles
- Hyatt, S., Walzer, B., Julianelle, P. (2014). *California's homeless students: a growing population*. California Youth Project. Pozyskano z: https://oclawin.org/wp-content/uploads/2015/08/CaliforniasHomelessStudents_AGrowingPopulation.pdf
- Interagency USICH (2022, 4 marca). United States Interagency Council on Homelessness. Pozyskano z: <https://www.usich.gov/>
- Johnson, R., A. (2010). African Americans and Homelessness: Moving Through History. *Journal of Black Studies*, 40, 4. Pozyskano z: <https://www.jstor.org/stable/40648529>
- Jones v. City of Los Angeles (2022, 4 marca). Case Law. Pozyskano z: <http://caselaw.findlaw.com/us-9th-circuit/1490887.html>
- Kusmer, K., L. (2002). *Down and out, on the Road. The Homeless in American History*. NY: Oxford University Press.
- LAHSA, *Greater Los Angeles Homeless Count 2020* (2022, 4 marca). Los Angeles Homeless Services Authority. Pozyskano z: <https://www.lahsa.org/news?article=726-2020-greater-los-angeles-homeless-count-results>
- Mamone, D. (2021, 2 czerwca). *Fighting the pandemic at Skid Row was the toughest challenge of our lifetime*. Market Watch. Pozyskano z: <https://www.marketwatch.com/story/fighting-the-pandemic-at-skid-row-was-the-toughest-challenge-of-our-lifetime-we-were-trying-to-save-lives-while-saving-ourselves-11622652370>
- Munoz, A. (2016, 13 lipca). *Number of homeless women and children spike in LA*. ABC 7 station. Pozyskano z: <https://abc7.com/homeless-women-and-children-la-skid-row-union-rescue-mission/1426090/>
- Official California Legislative Information (2022, 4 marca). Legislative Counsel, State of California. Pozyskano z: https://leginfo.legislature.ca.gov/faces/billNavClient.xhtml?bill_id=201520160SB139
- Palmer, M. (2016, 22 sierpnia). *Synthetic Marijuana Creating Public Health Crisis in Skid Row: LAFD Medical Director*. KTLA4 TV News. Pozyskano z: <https://ktla.com/news/local-news/lafd-again-responds-to-skid-row-for-multipatient-incident-likely-involving-illicit-substance/>

- Pan, D. (2013, 29 kwietnia). *Timeline: Deinstitutionalization And Its Consequences*. Mother Jones Magazine. Pozyskano z: <https://www.motherjones.com/politics/2013/04/timeline-mental-health-america/>
- Provider Alliance to End Homelessness (2022, 4 marca). Provider Alliance, Los Angeles, California. Pozyskano z: <http://www.provideralliance.la/>
- Ringenbach, P., T. (1973). *Tramps and Reformers, 1873–1916: The Discovery of Unemployment in New York*. Connecticut: Greenwood Press.
- Roberts, J., J. (2014, 3 marca). *Where is the Homeless Capital of America*. Poverty Insights: PATH Making it Home. Pozyskano z: <http://www.povertyinsights.org/2014/03/03/where-is-the-homeless-capital-of-america/>
- Schleuss, J., Iniguez Elebee, L. (2016, 28 października). *Who are L.A. County's homeless?* Los Angeles Times. Pozyskano z: <http://www.latimes.com/projects/la-me-homeless-los-angeles-2016/>
- Stoops, M. (2014). *Share No More: The Criminalization of Efforts to Feed People in Need*. National Coalition for Homeless. Pozyskano z: <https://nationalhomeless.org/wp-content/uploads/2014/10/Food-Sharing2014.pdf>
- Survey: 1 in 5 LA Community College District Students Homeless* (2017, 29 czerwca). CBS LA. Pozyskano z: <https://www.cbsnews.com/losangeles/news/survey-1-in-5-la-community-college-district-students-homeless/>
- The Making of a Crisis: a History of Homelessness in Los Angeles* (2021). UCLA, Luskin Center for History and Policy, California. Pozyskano z: <https://luskincenter.history.ucla.edu/wp-content/uploads/sites/66/2021/01/LCHP-The-Making-of-A-Crisis-Report.pdf>
- Union Mission (2022, 4 marca). Los Angeles, Union Mission Shelter. Pozyskano z: <https://www.charitynavigator.org/ein/951709293>
- USICH Department (2022, 4 marca). U.S. Department of Housing and Urban Development. Pozyskano z: <https://www.hud.gov/>

Notka bibliograficzna o autorze: Monika Machowska, doktorantka Wydziałowych Kulturoznawczych Studiów Doktoranckich WSMiP UJ. Absolwentka Amerykanistyki, Rosjoznawstwa oraz Migracji Międzynarodowych na Uniwersytecie Jagiellońskim. Jej główne zainteresowania badawcze obejmują tematykę American Studies, problemy społeczne i fenomen bezdomności w USA, a także migracje, z naciskiem na historię i współczesność mniejszości ormiańskiej w Ameryce.

Biographical note of author: Monika Machowska, B.A. in Cultural Studies, specjalty Russian and East European Studies, M.A. in American Studies, specjalty North America, M.A. in International Migrations at Jagiellonian University in Cracow, Poland. PhD student at Jagiellonian University focusing on American Studies, ethnicity and migrations. Currently working on social and cultural aspects of American homelessness phenomenon and Armenian Americans minority group.

ORCID: 0000-0001-8347-9093

e-mail address: monika.machowska@gmail.com